

Evaluace studijních programů vyšších odborných škol – systém EVOS

Ladislav Halberštát, Centrum personálního marketingu Hlavního personálního úřadu

Příspěvek informuje o programu hodnocení kvality (evaluce) vyšších odborných škol EVOS a analyzuje jeho přínos pro řízení kvality ve vzdělávání.

Klíčová slova: *program hodnocení kvality (evaluce), vyšší odborná škola, řízení kvality.*

The report informs about the Higher Professional Schools Evaluation Programme. It analyzes its asset to the education quality management.

The key words: *the evaluation programme, the higher professional school, the quality management.*

1. Cíl programu hodnocení kvality (evaluce) vyššího odborného studia EVOS

Sdružení škol vyššího studia, založené v roce 1991 dvanácti školami, účastnicími se nizozemsko-českého projektu na rozvoj profesního terciálního vzdělávání, se zaměřuje na podporu rozvoje vyššího odborného studia, který by napomohl transformaci některých vyšších škol do neuniverzitního vysokoškolského sektoru, na profilaci a kvalitu vyššího odborného studia. Jedním z nástrojů k dosažení uvedených cílů se stal program hodnocení kvality (evaluce) vyššího odborného studia (EVOS), který se uskutečňuje od roku 1995. Cílem programu EVOS je

- zprostředkovat veřejnosti informace o kvalitě vyšších odborných škol a jejich studijní nabídky,
- pomoci školám při zkvalitňování vzdělávacích služeb formou zpětné vazby a doporučení.

Šestnáct vyšších odborných škol podstoupilo dobrovolně od roku 1995 dvacet dva hodnocení kvality svých studijních programů. Bylo uděleno třináct certifikátů vysoké kvality a devět certifikátů kvality.

2. Realizace programu hodnocení kvality (evaluace) vyššího odborného studia EVOS

V čele programu EVOS je osmičlenná řídící rada, složená ze zástupců zaměstnavatelských svazů, profesních organizací. Řídící rada projektu určuje personální složení dílčích komisí, do nichž jsou jmenováni odborníci z hospodářské nebo sociální praxe (1–2), zástupce vysoké školy obdobného zaměření, jako posuzovaný studijní program vyšší odborné školy, odborník schopný posoudit vývoj školy a studijního oboru z pohledu strategie terciálního vzdělávacího systému a zástupce Sdružení vyšších škol (zpravidla představitel jiné vyšší odborné školy). Jeden za členů je stanoven jejím předsedou (řídí a organizuje práci evaluační komise na škole, dohlíží na zpracování závěrečné zprávy a ústně seznamuje představitele školy s předběžnými výsledky hodnocení) a další, zpravidla zástupce Sdružení vyšších škol, zapisovatelem. Na dodržování pracovních postupů EVOS komisí dohlíží koordinátor programu.

Pracovníci školy, kteří se chtějí přihlásit do programu EVOS, se zúčastní informační schůzky s koordinátory programu. První fází hodnocení kvality je interní hodnocení kvality, jehož výsledkem je sebeevaluační zpráva, zpracovaná podle následující osnovy:

1. cíle a poslání VOŠ,
2. východiska a podmínky,
3. profil absolventa
4. studijní plány a osnovy výuky, organizace studia (studijní plány a osnovy, organizace, metody a formy práce, odborná praxe, klasifikace, přijímací řízení, ukončování studia),
5. studenti, absolventi a jejich výsledky (výsledky studia, poradenství pro studenty, uplatnění v praxi),
6. personální oblast,
7. materiální oblast (kapacity, technické vybavení, výpočetní technika, laboratoře, studijní literatura, sociální podmínky studentů),
8. řízení a strategie (struktura řízení, poradní orgány, nadace, studenti a řízení, finance, strategie, marketing),
9. systém vnitřní kontroly (vnitřní aspekty, vnější aspekty),

10. závěr a opatření,
11. stručné údaje o zpracování zprávy.

Evaluační komise se připravuje na návštěvu ve škole na předběžných schůzkách členů komise, studiem sebeevaluační zprávy, stanovením pořadu jednání, případně vyžádáním dalších materiálů, potřebných k ujasnění názorů členů komise na kvalitu školy. Cílem návštěvy školy je vnější posouzení, ověření a ohodnocení adekvátnosti vzdělávacího procesu vzhledem ke školou stanoveným cílům a plánu výuky daného studijního programu. Návštěvu zahajuje formální setkání s vedením školy. Po úvodní diskusi a prohlídce školy hovoří komise na předem připravených setkáních s učiteli odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů, se zástupci studentů a představiteli absolventů, praxe, města, případně regionu. V podvečer členové komise zformulují závěry a návrh znění evaluační komise. Závěrečná zpráva u každého aspektu hodnocení uvádí počet přidělených bodů, analytický komentář, doporučení a závěry.

Druhý den komise po diskusi s vedením školy společně formuluje předběžné závěry a návrh znění zprávy s bodovým ohodnocením základních aspektů vyššího odborného studia, která je pak předsedou komise prezentována na formálním setkání s vedením školy. Základní aspekty hodnocení vyšších odborných škol jsou

1. cíle a poslání školy, řízení a strategie školy,
2. profil absolventa,
3. studijní plány a osnovy výuky, organizace studia,
4. personální oblast,
5. služby pro studenty,
6. materiální oblast podporující studijní a pedagogický proces,
7. systém zajišťování a zvyšování kvality vzdělávacího procesu.

Do čtrnácti dnů po návštěvě školy je zpráva poskytnuta příslušné škole k vyjádření a připomínce. O připomínkách školy, vznesených do 21 dnů, rozhoduje Řídící rada po konzultaci s předsedou nebo členy evaluační komise. Řídící rada potom rozhodne o publikování hodnotící zprávy (<http://www.ssvs.cz>) a o udělení Certifikátu kvality VOŠ (v případě, že bodové hodnocení v žádné ze sedmi oblastí neklesne pod hodnotu tři na pětistupňové škále) nebo Certifikátu vysoké kvality VOŠ (v případě, že součet bodového hodnocení

v sedmi oblastech bude aspoň dvacet sedm a zároveň hodnocení žádného aspektu nebude horší než tři na pětistupňové škále).

3. Přínos programu hodnocení kvality (evaluace) vyššího odborného studia EVOS

Program hodnocení kvality (evaluace) vyššího odborného studia EVOS vychází z pojetí kvality jako „fitness for use“ (obr. 1). Základním zřetelem hodnocení studijního programu vyšší odborné školy je příprava žáků pro praxi. Škola se rozhoduje podstoupit hodnocení kvality dobrovolně a volí dobu hodnocení. Program EVOS vede pedagogický sbor k diskusi a ke spolupráci při analýze práce a hledání cest pro zlepšení práce školy. Složení hodnotící komise dává předpoklad pro kvalifikovaný komplexní pohled na práci školy i pro poskytnutí autoritativních doporučení ke zlepšení její práce. Hodnocení školy je prováděno v dialogu hodnotící komise s managementem školy, učiteli, žáky, absolventy, zaměstnavateli i s představiteli obce a regionu. Jsou vytvořeny systémové podmínky pro objektivní práci hodnotící komise.

Výsledkem hodnocení je kvalifikovaný pohled na práci školy i autoritativní doporučení k jejímu zlepšení. Informace o programu EVOS, včetně hodnotících zpráv o jeho výsledcích jsou dostupné veřejnosti (<http://www.ssvs.cz>).

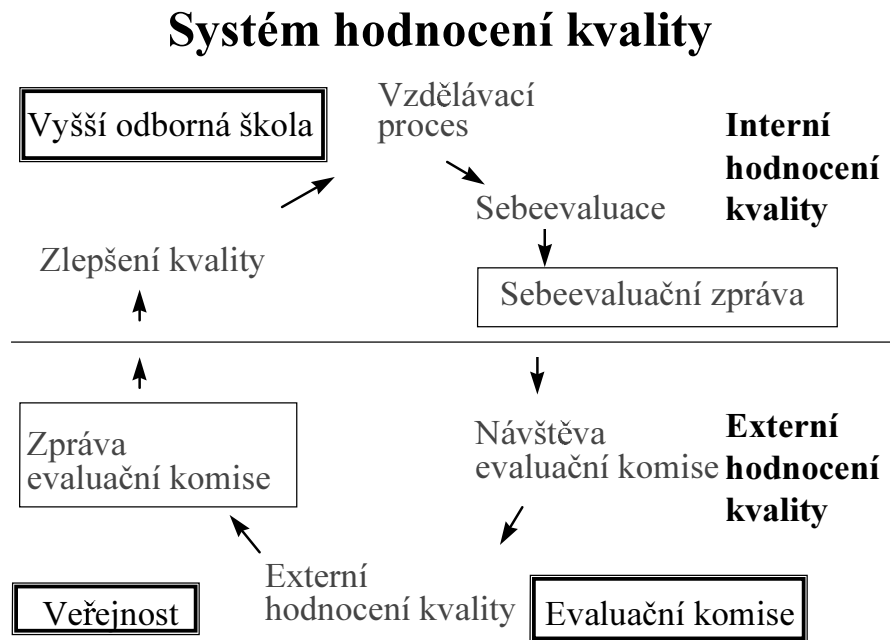
Školy, které se účastnily hodnocení kvality v programu EVOS, považují práci i finanční náklady vynaložené na jeho provedení za přínosné. Úspěch v hodnocení kvality posílil jejich postavení a prestiž, zviditelnil nabídku jejich studijních programů a pomáhá jim ve styku se školskými orgány a institucemi, např. s Českou školní inspekcí, školskými úřady, i s podniky. Školy považují za největší přínos nutnost posoudit své silné a slabé stránky, aktuální stav ve škole a promyslet strategii rozvoje školy. Zapojení velkého počtu pracovníků do přípravy hodnocení přináší zlepšení vnitřní komunikace, případně podněty ke změnám ve struktuře a organizaci práce školy. Školy považují doporučení evaluačních komisí, uvedené v závěrečných zprávách, za pozitivní, realistická a přínosná, akceptují je a v naprosté většině uskutečňují.

Řízení kvality ve vzdělávání může být účinné, je-li zaměřeno na zjišťování stavu, informování veřejnosti a na ovlivňování klíčových činitelů. V případě EVOS je zajištěno vícezdrojové zjišťování stavu vnitřní –

názory žáků, učitelů, vedení školy i vnější – názory absolventů, zaměstnavatelů, profesních sdružení, představitelů obcí a regionů i dokonalá informovanost veřejnosti a výsledcích hodnocení prostřednictvím internetu. Považujeme-li za klíčový činitel vzdělávání úroveň lidského činitele (pedagogického pracovníka a školského manažera), program EVOS může ovlivnit jen některé složky tohoto činitele, např. celoživotní vzdělávání. Zásadní ovlivnění tohoto faktoru (vytvoření vhodného sociálního statusu, definice typové pozice povolání, optimalizace metod výběru pracovníků, jejich vstupní přípravy, celoživotní vzdělávání a hodnocení) přesahuje rámec programu.

Principy programu hodnocení kvality (evaluace) vyššího odborného studia EVOS jsou inspirující i pro základní a střední školství. Obsahují především výzvy k profesním organizacím pedagogických pracovníků.

Obr. 1. Působení programu hodnocení kvality vyššího odborného studia EVOS

Ladislav Halberštát
Centrum personálního marketingu Hlavního personálního úřadu
nám. Svobody 471,
161 00 Praha 6 – Dejvice
tel. 022 021 21 96, fax 022 021 21 10, e-mail: halbersl@army.cz

[zpět na začátek](#)